

תרשים חזרה למבחן בהיסטוריה: התפתחות הרעיון הציוני והישוב החדש

התפתחות הרעיון הציוני (מאה ה-19) - הלאומיות המודרנית היהודית

התנועה הציונית בראשות הרצל

זרמים בתנועה הציונית	תכנית באזל	בנימין זאב הרצל
<p>ציונות מדינית</p> <p>ציונות מעשית</p> <p>ציונות דתית - המזרחי" (מרכז רחוני)</p> <p>מייסד</p> <p>סיבות להצטרפות מלכתחילה לתנועה הציונית</p> <ul style="list-style-type: none"> מטרה משותפת - להקים מדינה יהודית בא"י להיות חלק מהתנועה ולהשפיע על אופייה התנועה פועלת למניעת התבוללות היהודים באירופה <p>הרקע להקמת המזרחי"</p> <p>סיסמה</p> <p>מטרות</p> <p>טענות כלפיהם</p> <ul style="list-style-type: none"> החשש שהתנועה הציונית "דוחקת את הקץ": מביאה בכוח את הגאולה יש בעיה הלכתית בשיתוף פעולה עם חילונים <p>תשובות הרב ריינס לטענות</p> <p>קשיים</p> <ul style="list-style-type: none"> נטישת החילונים את המזרחי" תמיכתה בהצעת אוגנדה החלישה את כוחה פרישת דתיים מהתנועה והקמת 'אגודת ישראל' 	<p>מטרה</p> <p>אמצעים להשגת המטרה</p> <ul style="list-style-type: none"> פיתוח א"י על ידי עלייה והתיישבות של יהודים שעוסקים בחקלאות, בעלי מלאכה ומסחר איחוד כל היהודים למען הרעיון הציוני הפצת הרעיון הציוני השגת אישור בינלאומי להתיישב בארץ <p>כישלונות וקשיים</p> <ul style="list-style-type: none"> מתח בתוך התנועה בין חילונים לדתיים קושי מול בהשגת הצ'רטר קושי כלכלי <p>הצלחות (הישגים)</p> <ul style="list-style-type: none"> הפצת הרעיון הציוני בישראל ובעולם כולו הקמת מוסדות לאומיים שהיו הבסיס למדינה 	<p>דמותו</p> <p>פעולות שעשה</p>

<p>חיבת ציון</p> <p>הגורמים להקמת התנועה</p> <ul style="list-style-type: none"> פרעות "סופות בנגב" התעוררות לאומית של עמי אירופה הזיקה לציון - הקשר והגעגועים הבלתי פוסקים לארץ ישראל <p>יהודה לייב פינסקר</p> <p>ועידת קטוביץ</p> <p>מטרות</p> <ul style="list-style-type: none"> איחוד אגודות של חובבי ציון לאגודה אחת - חיבת ציון עידוד יהודים לעלות לא"י להתיישב ולעבוד עבודת אדמה תמיכה במושבות הקיימות בארץ השגת אישור מהשלטון הרוסי לפעילות השגת אישור מהאימפריה העות'מנית לעלות ולהתיישב בארץ <p>קשיי התנועה</p> <p>תרומת התנועה</p> <ul style="list-style-type: none"> תמיכת הברון רוטשילד במושבות בעידודה החלה "העלייה הראשונה" ואנשיה הקימו מושבות
--

<p>מבשרי הציונות</p> <p>רעיונות משותפים לכולם</p> <p>הרב יהודה אלקלעי</p> <p>קשיי המבשרים</p> <ul style="list-style-type: none"> יהודים לא עלו לא"י בגלל האמנציפציה יהודים לא רצו לעלות לארץ שוממה פעלו כבודדים ולכן לא היה להם כוח <p>ובכל זאת הם הצליחו ב...</p>

<p>הנסיבות (הרקע) להתעוררות הלאומית היהודית המודרנית:</p> <ul style="list-style-type: none"> התעוררות לאומית של עמי אירופה אנטישמיות מודרנית האכזבה מהאמנציפציה

'הישוב החדש' - העלייה הראשונה והעלייה השנייה

<p>רקע</p> <p>תיאור</p> <p>בשנת 1913 יזם הרב מסע רבנים למושבות בגליל-למסע הצטרפו שמונה רבנים וביניהם הרב זוננפלד שהיה מגדולי המתנגדים לציונות. בביקור הם היו ב-26 ישובים בצפון מחדרה עד מטולה. המסע ארך ארבעה שבועות.</p> <p>מטרות</p> <p>תגובות</p> <p>תוצאות</p>

<p>סוגיות הצביון (האופי) הדתי של הישוב היהודי בארץ</p> <p>הגורמים למתיחות בין אנשי הישוב הישן לבין אנשי העלייה הראשונה</p> <ul style="list-style-type: none"> מתח בין אנשי הישוב הישן, שהיו דתיים, לבין אנשי העלייה הראשונה על רקע החילון שהתחיל במושבות (אגודת ביל"י). מתח בין אנשי הישוב הישן שעלו לארץ מסיבות דתיות, לבין אנשי הישוב החדש, שהגיעו גם מסיבות לאומיות. <p>הגורמים למתיחות בין אנשי הישוב הישן לבין אנשי העלייה השנייה</p>

<p>עליית התימנים</p> <p>בעלייה ראשונה (אעלה בתמ"ר)</p> <p>גורמים לעלייה קשיים</p> <p>בעלייה שנייה</p> <p>גורמים לעלייה קשיים</p> <ul style="list-style-type: none"> בעקבות פעילותו של של השליח הציוני שמואל יבנאלי הגדירות הקשות של השלטון בתימן תושבי הארץ לא הכירו בהם בשל ייחודיותם ומנהגיהם סבלו מעוני קשה וממצוקת דיור
--

<p>עלייה ראשונה</p> <p>אופי העולים</p> <p>רובם מרוסיה - דמו באופיים לקבוצה המרכזית בעלייה הראשונה, אך הקבוצה הבולטת, שהטביעה חותם על הישוב החדש, הייתה של הצעירים החילונים הסוציאליסטים.</p> <p>פעולות/תרומות</p>
--

<p>עלייה ראשונה</p> <p>אופי העולים</p> <p>פעולות/תרומות</p> <ul style="list-style-type: none"> התפרנסו מעבודה חקלאית הקימו מושבות פיתחו מוסדות חינוך לאומיים הטמיעו את השפה העברית קידמו את מעמדן של הנשים בתחום החינוך <p>קשיים</p> <p>הברון רוטשילד</p> <p>כונה "הנדיב הידוע", תמך כלכלית במושבות.</p>
--

תרמילון מושגים לתרשים - התפתחות הרעיון הציוני והיישוב החדש

תרמילון לתרשים העליון - התפתחות הרעיון הציוני (הלאומיות המודרנית היהודית)

הקמת מדינה יהודית / כתב את "אוטואמנסיפציה" / עיתונאי, משפטן, סופר, מחזאי ומדינאי יהודי / חיבר ספר בשם "מנחת יהודה" בו קרא ליישב את ארץ ישראל / הפצת רעיונותיהם / דחפו ועודדו את ההתיישבות היהודית החקלאית הראשונה (מקווה ישראל) / בהתחלה האמין בהתבוללות / בעקבות פרעות 'סופות בנגב' שינה דעתו / קושי כלכלי / חילוקי דעות בין חילונים ודתיים בתוך התנועה / נחשב ל"חוזה המדינה" / משפחה מתבוללת תרבותית / שינה דעתו בעקבות יחס אנטישמי ומשפט דרייפוס / הקמת זרם ממלכתי דתי / פנייה לעשירים כמו הברון הירש / זוהי התחברות אמצעותית למען מטרה משותפת: הקמת מדינה / כתב את הספר "מדינת היהודים" / כתב ספר בשם: אלטנוילד (ארץ ישנה - חדשה) / עיסוק בעבודה יצרנית / ציונות מדינית - השגת אישור (צ'רטר) להקמת מדינה / הוא כתב תוכנית להקמת מדינה יהודית בא"י בספרו "עולה לה" / כינוס הקונגרס הציוני הראשון בבאזל שבשווייץ / פעילות דיפלומטית- נפגש עם מנהיגים של מעצמות אירופה / שלטונות רוסיה היקשו על פעולותיה / הקמת בית מולדת לעם ישראל בא"י מובטח לפי משפט הכלל / בראש הזרם עמדו חובבי ציון / קביעת מעשים בשטח: עלייה והתיישבות בא"י גם לפני השגת צ'רטר / גאולה הדרגתית: בשלב א -טבעית - ע"י עלייה והתיישבות ואחר כך יבוא שלב ב - הגאולה הניסית / הרב יצחק יעקב ריינס / רופא - משכיל חילוני ומתבולל / בעקבות הוויכוח על העיסוק בנושאי חינוך ותרבות / לתרום לאווירה דתית בתנועה הציונית / העלאת רעיונות ותוכניות מעשיות שהתממשו בהמשך / עלייה לארץ רק אחרי השגת צ'רטר / האמין שהפתרון לאנטישמיות הוא בהתבוללות / לדאוג שלא תהיה פגיעה של התנועה בדת היהודית / כנן לבקש רישיון התיישבות בא"י מהסולטן העות'מאני / יהודים לא עלו לארץ / "ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל" / היא אינה דוחקת את הקץ, היא רק אמצעי הכרחי להצלת יהודים / ניסה לארגן מסגרת שתאסוף כספים להתיישבות בארץ.

תרמילון לתרשים השני - (היישוב החדש עלייה ראשונה ושנייה)

רובם עלו מרוסיה. דתיים-מסורתיים, בעלי משפחות / לחזק את שמירת המצוות במושבות ובקבוצות / חוסר ניסיון חקלאי מחלת קדחת הביצות (המלריה) / הערבים פגעו בשדות וביבול / 'הנדיב הידוע' / כיבוש השמירה / כיבוש השפה / הקמת מפלגות פועלים / אמונה משיחית / סבלו מניכור, מעוני ומאחוז תמותה גבוה יחסית / בגלל התנגדות היישוב הישן לצביון החילוני של אנשי העלייה השנייה / מתח בין אנשי היישוב הישן שעלו לארץ מסיבות דתיות, לבין אנשי היישוב החדש, שהגיעו גם מסיבות לאומיות / הריחוק בין היישוב הישן לישוב החדש / השלטון העות'מאני אסר על עלייה ועל בניית בתים / להפחית את העוונות ולקרר בין היישוב הישן לישוב החדש / התיישבות שיתופית - הקבוצה / האיכרים שמחו שהרכבים באו לבקר / גזרות חדשות שגזר השלטון בתימן נגד יהודים / האיכרים בקשו מהרכבים משיחי כשרות ומלמדים / כיבוש העבודה / הרב קוק אמר למתיישבים: "לא באנו להשפיע באנו להיות מושפעים מגודל מסירות הנפש" / הביא לקירוב לבבות בין היישוב הישן לישוב החדש / חוסר שמירת המצוות לא השתנתה / סבלו מעוני וממצוקה